

หนังสือถึงประธานศาลฎีกา เรื่องการปล่อยตัวผู้ต้องขังทางการเมือง

เมื่อวันที่ 20 ก.พ. 2567 ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชนได้เผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ต้องขังทางการเมืองทั้งหมด และระบุว่า ศาลยกคำร้องขอประกันตัวผู้ต้องขังทางการเมืองรวม 15 คน ได้แก่ อุดม, “กัลยา” (นามสมมติ), “บัสบาส” มงคล, วีรภาพ, “แม็กกี้” (นามสมมติ), จิรวัดน์, ทีปกร, ถิรณัย, ชัยพร, คเชนทร์, ขจรศักดิ์, “บูค” ธนายุทธ, ไพฑูรย์, สุขสันต์ และประวีตร อ่างไม่มีเหตุเปลี่ยนแปลงคำสั่งเดิม หลังจากเมื่อวันที่ 8-9 ก.พ. 2567 ที่ผ่านมา ทนายความได้ยื่นประกันตัวผู้ต้องขังทางการเมือง 15 คน ซึ่งเป็นคดีมาตรา 112 จำนวน 7 คน และคดีอื่นที่มีมูลเหตุสืบเนื่องจากการเมืองอีก 8 คน ที่ศาลอาญา, ศาลอาญารุงเทพใต้, ศาลจังหวัดนครราชสีมา และศาลจังหวัดเชียงรายซึ่งศาลสั่งให้ขังผู้ต้องหาหรือจำเลยในระหว่างพิจารณาคดีในชั้นศาล¹

มูลนิธิผสานวัฒนธรรม องค์กรสิทธิมนุษยชน และบุคคลต่างๆ มีความห่วงกังวลต่อการที่ศาลไม่อนุญาตให้ปล่อยตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยที่คดียังไม่ถึงที่สุด ซึ่งละเมิดต่อหลักการที่ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์ จนกว่าคดีจะถึงที่สุด ขัดกับหลักการสิทธิมนุษยชน หลักนิติธรรม และบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยอย่างชัดเจน โดยมีเหตุและผลดังต่อไปนี้

ประการแรก การดำเนินคดีโดยไม่เป็นธรรม ผู้ต้องหา/จำเลยซึ่งเป็นแกนนำนักกิจกรรมทางสังคมการเมืองหลายคนถูกกล่าวหาและดำเนินคดีโดยไม่เป็นธรรมจากรัฐบาล เนื่องจากพวกเขามีความคิดความเชื่อทางสังคมและการเมืองที่แตกต่างจากผู้มีอำนาจ ตามหลักสิทธิมนุษยชนถือว่า สิทธิเสรีภาพทางความคิดความเชื่อทางสังคมและการเมืองเป็นสิทธิเสรีภาพอันสัมบูรณ์ (Absolute Right) ของบุคคล ที่รัฐหรือผู้มีอำนาจใดๆ ไม่อาจอ้างเหตุผล หรือสถานการณ์ใดๆ เพื่อจำกัดหรือลดทอนสิทธิเสรีภาพดังกล่าวได้ แต่รัฐบาลและเจ้าหน้าที่ของประเทศไทยกลับถือว่า “ความคิดความเชื่อของบุคคลที่ต่างจากผู้มีอำนาจเป็นอาชญากรรม” และกระทำการกล่าวหาและดำเนินคดีนักกิจกรรมทางสังคมและการเมืองที่มีความคิด ความเชื่อ ต่างจากรัฐบาลหรือกลุ่มผู้มีอิทธิพลทางการเมือง นอกจากนี้ ตามหลักสิทธิมนุษยชนยังถือว่า การแสดงออกซึ่งความคิดเชื่อทางสังคมและการเมืองโดยสงบเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลในสังคมประชาธิปไตย แต่ทางการไทยกลับกล่าวหาและดำเนินคดีว่าพวกเขา กระทำผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 112 มาตรา 116 พ.ร.ก. การบริหารราชการณ์ในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548

¹ ที่มา <https://tlhr2014.com/archives/64796>

และกฎหมายอื่นๆ ทำให้พวกเขาตกเป็น “นักโทษทางความคิด” (Prisoner of Conscience) ซึ่งเป็นสิ่งที่สังคมอารยะไม่อาจยอมรับได้

ประการที่สอง ศาลจะต้องใช้อำนาจตรวจสอบถ่วงดุลตามหลักนิติธรรม การตรวจสอบถ่วงดุลการใช้ อำนาจของฝ่ายบริหารซึ่งรวมทั้งการบังคับใช้กฎหมายโดยพนักงานเจ้าหน้าที่ เป็นหน้าที่และอำนาจของฝ่ายตุลาการ ศาลซึ่งเป็นฝ่ายตุลาการจึงต้องทำหน้าที่และใช้อำนาจในการตรวจสอบถ่วงดุลอย่างเข้มงวด ต่อการกล่าวหา และการดำเนินคดีโดยเจ้าหน้าที่รัฐ โดยเฉพาะการดำเนินคดีในกิจกรรมทางสังคมและการเมืองที่ศาลต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นอิสระ เป็นมืออาชีพ โดยปราศจากอคติและปลอดพ้นจากการแทรกแซงทั้งปวง ตามหลักนิติธรรม เพื่อปกป้องสิทธิเสรีภาพของประชาชนตามหลักสิทธิมนุษยชน แต่การทำหน้าที่ของผู้พิพากษาบางคน ในคดีที่นักกิจกรรมดังกล่าวตกเป็นผู้ต้องหา/จำเลย มีลักษณะที่อาจทำให้เห็นว่าได้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทั้งสองหลักการดังกล่าว ทั้งในเรื่องการปล่อยตัวชั่วคราวและการพิจารณาพิพากษาคดี จนเกิดเสียงวิพากษ์วิจารณ์ว่า รัฐบาลหรือกลุ่มผู้มีอิทธิพลทางการเมือง ได้แทรกแซงกระบวนการยุติธรรม และสามารถใช้อำนาจการยุติธรรม รวมทั้งศาล เป็นเครื่องมือทางการเมืองเพื่อขจัดหรือปิดปากฝ่ายตรงข้าม (Judicial Harassment) อย่างได้ผล

ประการที่สาม การใช้ดุลพินิจที่ไม่เป็นธรรม ข้อกำหนดและเงื่อนไขในการประกันตัว ผู้ต้องหา/จำเลยนักกิจกรรมทางสังคมและการเมือง ซึ่งพวกเขา นอกจากไม่สมควรที่จะต้องถูกดำเนินคดีเพราะเหตุที่มีความคิดความเชื่อทางสังคมและการเมืองและการแสดงออกซึ่งความคิดความเชื่อโดยสันติแล้ว พวกเขายังถูก “ปฏิบัติเป็นพิเศษ” จากกระบวนการยุติธรรม รวมทั้งการใช้ดุลพินิจของผู้พิพากษาบางคนที่แตกต่างกันจากผู้ต้องหา/จำเลยในคดีอาญาทั่วไป รวมทั้งคดีอุกฉกรรจ์อีกด้วย อันถือเป็นการเลือกปฏิบัติ โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ มาตรา 29 วรรคสอง บัญญัติว่า

วรรคสอง บัญญัติว่า “ในคดีอาญา ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้”

วรรคสาม บัญญัติว่า “การควบคุมหรือคุมขังผู้ต้องหาหรือจำเลยให้กระทำได้เพียงเท่าที่จำเป็น เพื่อป้องกันมิให้มีการหลบหนี” และ

วรรคท้าย บัญญัติว่า “คำขอประกันผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาต้องได้รับการพิจารณาและจะเรียกหลักประกันจนเกินควรแก่กรณีมิได้...”

บทบัญญัติดังกล่าวสอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนอย่างยิ่ง แต่ในการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมในชั้นสอบสวนและสั่งคดีและในชั้นพิจารณาคดี ต่อผู้ต้องหา/จำเลยที่เป็นนักกิจกรรมทางสังคมการเมืองนั้น บทบัญญัติดังกล่าวยังไม่ได้รับการยึดถือและปฏิบัติอย่างแท้จริง

ประการที่สี่ ผู้ต้องหา/จำเลยนักกิจกรรมทางสังคมและการเมือง ถูกขังหรือถูกถอนประกันทั้ง ๆ ที่พวกเขาไม่มีพฤติกรรมที่จะหลบหนี ตรงกันข้ามพวกเขากลับแสดงออกอย่างเอาใจจริงเอาใจจ้ว่าพร้อมต่อสู้คดีอย่างเต็มที่ต่อสู้เพื่อยืนยันว่าประชาชนมีสิทธิเสรีภาพทางความคิดความเชื่อทางสังคมและการเมืองและมีสิทธิเสรีภาพที่จะแสดงออกซึ่งความคิดความเชื่อดังกล่าว ต่อสู้เพื่อให้รัฐบาลเคารพสิทธิเสรีภาพของพวกเขา และต่อสู้เพื่อให้ศาลซึ่งเป็นฝ่ายตุลาการ ที่มีหน้าที่และอำนาจในการตรวจสอบฝ่ายบริหาร พิพากษาว่าการจำกัดสิทธิเสรีภาพทางความคิดความเชื่อดังกล่าวของประชาชนโดยรัฐ โดยฝ่ายบริหาร ไม่ชอบธรรม ขัดต่อหลักสิทธิมนุษยชน คุณค่าของสังคมประชาธิปไตยและขัดต่อหลักกฎหมาย ไม่อาจกระทำได้ โดยพวกเขาคาดหวังว่า ศาลจะทำหน้าที่ในฐานะฝ่ายตุลาการตามหลักนิติธรรมและสิทธิมนุษยชนอย่างแท้จริง

คำสั่งของผู้พิพากษาหลายคน ในการขังผู้ต้องหา/จำเลยนักกิจกรรม เป็นการปฏิบัติต่อพวกเขาเสมือนหนึ่งว่าเป็น “ผู้ต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่าได้กระทำความผิดแล้ว” โดยอ้างเหตุผลในการขังและการถอนประกันว่าผู้ต้องหา/จำเลยเหล่านั้น “จะไปกระทำเช่นเดียวกันกับที่กล่าวหา” อีก หรือ โดยเหตุว่าผู้ต้องหา/จำเลย “กระทำเช่นเดียวกันกับที่กล่าวหา” เช่น การชุมนุม การแสดงออกซึ่งความคิดความเชื่อที่รัฐบาลและอัยการอ้างว่าเป็นการก่ออาชญากรรมและหยาบคายขึ้นกล่าวหาและดำเนินคดีพวกเขา ทั้ง ๆ ที่ศาลยังมิได้พิจารณาและตรวจสอบพยานหลักฐานที่อัยการจะต้องเสนอต่อศาลเพื่อพิสูจน์โดยปราศจากข้อสงสัยอันสมควรว่า พวกเขาเป็นผู้กระทำความผิดจริงตามกล่าวหา อีกทั้งพวกเขายังไม่เป็น “ผู้ต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่าได้กระทำความผิดแล้ว” แต่อย่างใด ดังนั้นการสั่งขังหรือถอนประกันผู้ต้องหา/จำเลยนักกิจกรรมในหลายคดี อาจเข้าข่ายเป็น “การตั้งธงพิพากษาไว้ก่อนโดยอคติ (Prejudge)” ซึ่งขัดต่อหลักแห่งความยุติธรรมเป็นอย่างยิ่ง และอาจถือว่าเป็นการ “ลงโทษขัง” ผู้ต้องหา/จำเลย ทั้งที่ยังต้องถือว่าพวกเขายังเป็นผู้บริสุทธิ์อยู่

ประการสุดท้าย การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหาร เจ้าหน้าที่บางคนในกระบวนการยุติธรรมในชั้นเจ้าพนักงาน และในชั้นศาล ที่ผู้ต้องหา/จำเลยนักกิจกรรมเห็นว่าไม่ได้รับความเป็นธรรม แม้ได้มีการร้องเรียน อุทธรณ์ต่อศาลสูง แต่หลายกรณีไม่ได้รับการแก้ไขเยียวยา ยังมีผู้ต้องหา/จำเลยนักกิจกรรมอีกจำนวนมากที่ถูกดำเนินคดี ขัง

ระหว่างพิจารณา และแม้บางคนได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวแต่ถูกตั้งเงื่อนไขที่ไม่เป็นธรรมที่ละเมิดศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ อาทิเช่น การติดกำไลอิเอ็มที่ข้อเท้า การห้ามออกจากบ้านตลอดเวลา 24 ชั่วโมง เป็นต้น

ดังนั้น เมื่อการเรียกร้องสิทธิตามขั้นตอนในกระบวนการยุติธรรมที่มีอยู่หมดสิ้นหนทาง พวกเขาจึงจำเป็นต้องใช้กระบวนการนอกศาล อันเป็นสิทธิเสรีภาพที่ประชาชนสามารถกระทำได้ด้วยความเป็นธรรม โดยการชุมนุม ประท้วง กระทั่งถอนประกันตนเอง อดข้าว อดน้ำ เพื่ออุทธรณ์ต่อประชาชนและนานาชาติ ดังกรณีของนางสาวทานตะวัน ตัวตุลาพันธ์ หรือตะวัน และนายณัฐนนท์ ไชยมหาบุตร หรือ แพรงค์ หลังจากถูกจับกุมตามหมายจับศาลอาญา ลงวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2567 ในข้อหาร่วมกันกระทำให้ปรากฏต่อประชาชนด้วยวาจา ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 116 มาตรา 14(3) ของพ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ฯ และร่วมกันด้วยประการใดอันเป็นการก่อความเดือดร้อนรำคาญในที่สาธารณะ และ แพรงค์ โดยหมายจับของศาลอาญา ในข้อหาร่วมกันกระทำให้ปรากฏต่อประชาชนด้วยวาจา ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 116 มาตรา 14(3) ของพ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ฯ ดูหมิ่นเจ้าพนักงาน ร่วมกันด้วยประการใดอันเป็นการก่อความเดือดร้อนรำคาญในที่สาธารณะ และใช้เสียงสัญญาณโดยไม่มีเหตุอันสมควร ทั้งสองได้อัดอาหารประท้วงตั้งแต่วันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2567 เป็นต้นมาจนสภาพร่างกายอิดโรย น้ำหนักลด ต้องถูกส่งตัวเข้ารับการดูแลที่โรงพยาบาลธรรมศาสตร์ และแม้ว่าบิดาของนางสาวตะวันจะยื่นคำร้องขอให้ปล่อยตัวของตะวันในฐานะคนเป็นพ่อที่ห่วงกังวลความอยู่รอดของลูกสาว แต่ศาลกลับมีคำสั่งไม่อนุญาตให้ประกันตัวเช่นเดิม

มูลนิธิผสานวัฒนธรรม องค์กรและบุคคลมีรายชื่อข้างท้ายหนังสือฉบับนี้ จึงขอให้ท่านในฐานะประธานของฝ่ายตุลาการดำเนินการตรวจสอบและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างเร่งด่วน เพื่อให้ฝ่ายตุลาการสามารถมีบทบาทเป็นเสาหลักที่ให้ความเป็นธรรมต่อประชาชนและทำหน้าที่ในการตรวจสอบถ่วงดุลฝ่ายบริหาร คຸ້ມຄອງสิทธิเสรีภาพของประชาชน อำนวยความยุติธรรมได้อย่างแท้จริง ซึ่งเป็นเงื่อนไขที่สำคัญในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งและนำมาซึ่งสันติสุขและการพัฒนาที่ยั่งยืนของสังคม ตามหลักการของสังคมประชาธิปไตย ต่อไป

1. มูลนิธิผสานวัฒนธรรม
2. เครือข่ายผู้ได้รับผลกระทบจากกฎหมายพิเศษ (JASAD)
3. กลุ่มด้วยใจ
4. องค์กรเครือข่ายสิทธิมนุษยชนปาตานี (HAP)
5. สมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน (สสส.)

6. สมาคมนักกฎหมายสิทธิมนุษยชน (สนส.)
7. มูลนิธิเพื่อสิทธิมนุษยชนและการพัฒนา
8. กลุ่มโมกหลวงรินน้ำ
9. กลุ่ม 24 มิถุนาประชาธิปไตย
10. ThumbRights - ทำไรท์ เครือข่ายประชาชนเพื่อสิทธิทางการเมือง
11. คณะรณรงค์เพื่อรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน (ครช.)
12. กลุ่มคนงาน Try Arm
13. ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน
14. มูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม (มอส.)
15. เฟมินิสต์ปลดแอก

ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน
THAI LAWYERS FOR HUMAN RIGHTS

เพมินิสต์ปลดแอก